

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

H. DE JONG — AMSTERDAM

„Opdat blijve wat niet wankel is”

Toen heeft zijn stem de aarde doen wankelen, doch thans heeft Hij een belofte gegeven: nog eenmaal zal Ik niet slechts de aarde maar ook de hemel doen beven. Dit 'nog eenmaal' doelt op een verandering der wankelen dingen als van iets dat slechts geschapen is, opdat blijve wat niet wankel is.

Hebr. 12 : 26, 27

Er wordt in deze bijbeltekst een woord gebruikt, dat ons onmiddellijk aanspreekt en dat is het woord 'wankelen'. Onze tijd maakt ons met dit woord vertrouwd. „Alles wankelt” zeggen wij en wij hebben gelijk. Inderdaad wankelt alles. Het hele systeem van waarden waarmee we van huis uit vertrouwd waren, staat te trillen op z'n grondvesten. Dat kan ons zenuwachtig en geprikkeld maken, vooral als we zien dat er ook wel mensen opzettelijk bezig zijn de zaak op losse schroeven te zetten. Zeker, daar zijn de revolutionairen, die schreeuwende misstanden zien en die omverwerpen met de bedoeling dat daar iets beters voor in de plaats komt. Niet zelden brengt een revolutie ook enige verbetering, vooral aan de buitenkant van het leven. Maar soms lijkt het wel of je te maken hebt

met pure kwaadaardigheid van mensen, die waarden omverschoppen om het omverschoppen zelf. Nihilisme heet dat.

Het is te begrijpen dat de meeste mensen daar boos om worden. Ze willen rust, ze zoeken stabiliteit. Jammer is, dat ze hierdoor ook tegelijk ontoegankelijk worden voor de goede veranderingen. En zo polariseren de dingen. Behoudzucht komt tegenover vernielzucht te staan.

Nu spreekt deze bijbeltekst ervan dat de Here God zal komen en de dingen aan het wankelen zal brengen. Betekent dat nu, dat je de Here God politiek kunt indelen en dat je kunt zeggen dat Hij in ieder geval niet bij de conservatieven behoort? Het wordt wel beweerd, maar we moeten de Almachtige maar niet te gauw opsluiten in onze tegenstellingen. Van God uit gezien is héél de schepping een wankelen. Ook dus die dingen die wij voor muurvast houden, waar niemand aan mag komen. Want let daar eens op: ieder die aan het veranderen slaat, al is hij nog zo radikaal, heeft toch z'n heilige huisjes, die de aardbeving moeten overleven. Het plekje waar hij op staat en van waaruit hij de bijl hanteert, moet een uitermate vast plekje zijn. Hij kan 't zich niet veroorloven de tak door te zagen, waarop hij zelf zit. Maar de bijbel zegt dat God hemel en aarde zal bewegen. Niet slechts de aarde, maar ook de hemel. Niet slechts een deel, maar het geheel... Alles dus. Zijn hele schepping staat in rebellie en opstandigheid tegenover Hem en is daarom labiel en moet daarom wankelend verdwijnen om plaats te maken voor het onwankelbare koninkrijk van Christus.

Dat is wat in de geschiedenis gebeurt.

Daar dient de hele geschiedenis zelf voor.

Heel dat gebeuren dat zo vol is van tumult, zodat u de krant haast niet op durft te slaan. Maar nu wordt ons hier gezegd, dat wij er toch niet bang voor behoeven te zijn.

Het werkelijk frappante is immers, dat deze tekst van een *belofte* spreekt.

„Doch thans heeft Hij een belofte gegeven: Ik zal niet slechts de aarde, maar ook de hemel doen beven!

Nota bene, dat wordt een belofte genoemd. Hoe dan wel niet als er gezegd wordt: 't zal nog erger worden? Maar nee, de bijbel spreekt dan van een belofte, en daarmee komt in één slag de hele geschiedenis toch in een positief licht te staan. Die hele geschiedenis met al haar onrust, waar zelfs de natuur in deelt. Zij illustreert dat God alles wegwankelt om plaats te maken voor zijn onwankelbaar koninkrijk.

Ja, dat zal eens, zegt u. U hebt gelijk: dat zal eens, zoals er staat: nog eenmaal zal Ik... En toch zeg ik: het is ook nu al bezig te gebeuren.

Er zit in de tekst die ik las, ook een omzien. „Toen heeft zijn stem de aarde doen wankelen.” Toen. Wanneer was dat? Er blijkt uit het wijder verband van de tekst: dat was bij de wetgeving aan Israël op de berg Sinaï. Toen God bij die gelegenheid de aarde deed wankelen, was dat een heuse aardbeving. Maar die kondigde tegelijk nog iets aan in de wereld van de geest: dat namelijk het oude systeem zou gaan wankelen. Het oude stelsel, dat niet gebaseerd was op barmhartigheid, liefde en trouw. Het oude systeem, dat er op uit was de volken en de mensen hun zelfhandhaving te laten behouden. Dat oude systeem bracht de Here God door de bekendmaking van zijn geboden aan het wankelen. Het moest plaats maken voor de wet van de liefde, de zelfopoffering, van het de minste zijn. Dit gebeuren bij de Sinaï uit het verleden wordt nu gebruikt als een model om te laten zien wat er in het groot bezig is te geschieden. Niet slechts de aarde, dat kleine stukje aarde toen en daar, wordt bewogen, maar God

HET
EERSTVOLGENDE NUMMER
VAN
„OPBOUW”
VERSCIJNT
D.V. OP 19 AUGUSTUS A.S.

beweegt hemel en aarde om zijn koninkrijk te stichten. Zijn rijk waar de stabiliteit van de liefde heerst. Hoe moeten wij dit dan verstaan? Vergelijk het met een huwelijk waar veel stormen overheen zijn gegaan. Alles wat los zat, werd meegenomen. Wat is er overgebleven? Als 't goed is, de belangeloze liefde, de liefde die niet meer op ruil uit is. Zoveel liefde is ruil: je krijgt dit van mij, als ik dat krijg van jou. Maar als een huwelijk lukt, gaat dat er af. Er blijven over twee mensen, of zelfs als de ene partner weggevallen is, er blijft over een mens, die belangeloos heeft leren beminnen en zo voor zijn naaste en voor zijn omgeving echt beschikbaar is. Dat is het blijvende wat niet wankel is. En je kunt zeggen: het doel van het huwelijk was ook dat blijvende.

Zo ook het koninkrijk Gods. De hele schepping die bewogen kan worden en ook steeds meer in beweging raakt — om er doodziek van te worden als je niet meer ziet dan dat —, maar de dingen zijn geschapen en de dingen komen in beweging, opdat blijve wat niet wankelbaar is: de liefde als vuur dat ontstoken is door God. Zoals Christus het zelf gezegd heeft: hemel en aarde mogen voorbij gaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.

Daar spreekt Christus ook van het blijvende en het steeds vaster worden van zijn geboden en beloften. Om er huizen op te bouwen. Om er het levenshuis op te bouwen, zoals het slot van de bergrede zegt. De vaste

rots, die blijft temidden van alle wankeling.
 Waar ik op uit ben is u te laten zien dat er geweldige kansen voor ons liggen in deze tijd. U hoeft niet moedeloos te worden en ook niet knorrig en zenuwachtig en paniekerig en geprikkeld. Voor dit alles is reden. Ik weet 't wel. En toch, als je de

smaak te pakken hebt van wat komt, dan zeg je: 't kan mij niet diep genoeg gaan. En dan beaamt je wat hier staat: dat God *beloofd* heeft, dat 't zo moet gebeuren. 't Wordt inderdaad dan een belofte voor je. En denk eens in, wat een perspectief: *De afwikkeling van de geschiedenis als het uitpakken van een beloofd geschenk.*

Om er nog iets naders van te zeggen: moeten wij, terugziende op de meer rustige tijden van vroeger, niet vaststellen dat de werkelijk grote waarden van het leven toen wat opgesloten zaten in de aangenomen regels en gewoontes? Waar was de fantasie, de durf, de vindingrijkheid, de spontaneïteit? De liefde heeft die toch nodig om te overtuigen?

En ook: deden we niet veel voor de mensen? Lieten wij niet veel voor onze naam? Nu de beschermende ordeningen loslaten, liggen er grote kansen voor de liefdeloosheid en de wetteloosheid, ja, dat zien we overal om ons heen. Maar niet minder voor de liefde en het gebod van Christus. Dat zie je minder, maar dat is er óók. Wie vroeger al vuil was, zal vandaag nog vuiler kunnen worden. Maar wie vroeger al door het geloof in Christus gerechtvaardigd was, zal nu nog meer gerechtvaardigd kunnen worden. En wie vroeger al geheiligd was, zal vandaag nog meer geheiligd kunnen worden. En dat zijn de dingen waarin nu vandaag al het onwankelbare koninkrijk komt.

Zodat we temidden van alle wankeelingen toch positief mogen blijven. God loopt deze tijd niet uit de hand. We lijken zo machteloos overgeleverd aan het gebeuren dat over ons komt.

Misschien dat we daardoor nog 't meest geprikkeld raken. Maar de dingen die ons hier getoond worden, vragen van ieder een beslissing, een houding.

Dat is in de bijbel altijd weer het verbazende: hemel en aarde worden bewogen en het daverd toch niet kolossaal over je heen.

Je bent er persoonlijk bij aangesproken: Adam, waar zijt gij?

Amen.

DONALD A. CODLING — AMSTERDAM

Vrouwen - Ouderlingen?? (slot)

Er zijn veel tegenwerpingen tegen de leer dat een vrouw geen ouderling kan worden. Ik wil proberen om de meest belangrijke te beantwoorden.

De regel dat vrouwen geen ouderling kunnen zijn geeft sommige vrouwen een gevoel van benauwdheid. D.w.z. dat zij zich beperkt en onderdrukt voelt. Misschien is dit hard, maar ik kan alleen zeggen dat zo'n benauwdheid tegen de wet van God en werkverbond standpunt laat zien. Sinds de zondeval is de wet, als wij onder het werkverbond staan, een vijand. Het openbaart onze zonden, onze schuld voor God. Zo kan het ons wel een gevoel van benauwdheid geven. Maar binnen het genadeverbond is het anders. De wet wordt een hulpmiddel tot onze heiliging, niet meer een aanklager. Dus als wij christenen zijn zouden wij graag iedere wet van God aan moeten nemen, en trachten te gehoorzamen. Ook deze wet tegen vrouwen als ouderling. Maar, zo vraagt iemand, hoe kan een vrouw God dan in de kerk dienen? Ze kan bijvoorbeeld bezoeken voor de kerk gaan afleggen of zoiets. Deze klacht verdraagt een vals idee van de kerk en van het ambt. De kerk bestaat niet alleen uit ambtsdragers, zoals het soms onder de Rooms-Katholieken gezegd wordt. De kerk bestaat uit elk lid daarvan. En als u, als een gelovige Christen, op bezoek gaat, vertegenwoordigt u de kerk. U kan u verblijden met die die blij zijn, en wenen met de wenen (Rom. 12 : 15.) U kan ook bijbelse raad geven, en samen bidden. Ik kan hier nu niet meer over zeggen, maar ik wil er de nadruk op leggen dat het niet nodig is om een ambtsdrager te zijn om aan het christelijk werk van de kerk deel te nemen.

Maar wat over het tekort van pastorale werkkraft? Met vrouwelijke ouderlingen zouden er meer mensen voor pastoraal werk zijn. Maar dat betekent niet dat er meer pastorale werkkraft zou zijn. Er is alleen meer werkkraft als de werksters de bijval en steun van God krijgen. Anders moeten wij een keus maken tussen de kracht van mensen en de kracht van God. Gideon had ook deze keus te maken (Richteren 7) en hij was beter met 300 mensen en de Heer dan met 32.000 mensen zonder de Heer. Zo is het ook met ons.

Maar sterker lijkt het argument dat vrouwen dezelfde gaven als mannen in het nieuwe testament hebben gekregen. Zij waren profetessen enz. Dat is nog sterker als wij aan Debora

Kerkelijk Leven

(Richteren 4 en 5) en Hulda (11 Koninkingen 22 : 14-20) denken. Zij hebben tegen mannen geprofeteerd, en Debora was zelfs een richter. Ook kwamen de mensen vijf jaar na het begin van de dienst van Jeremia nog naar Hulda. Zo waren er vrome vrouwen die mannen geleerd en overheerst hebben, en het is niet mogelijk om te beweren dat er geen man was om dit werk te doen. Zelf vind ik dat dit moeilijke teksten zijn om van uit mijn positie te verklaren. Maar als ik mijn positie verander zijn er veel meer teksten die moeilijk worden. Ik zie drie antwoorden die mogelijk zijn. Eén uitleg zegt dat God soms, in onze tijd, de ethiek van de toekomstige staat reeds nu in deze tijd plaatst. God kan dat wel, maar mensen niet. Zo'n gebeurtenis is geen voorbeeld voor ons leven in deze tijd. Wij zouden kunnen zeggen, dat Debora en Hulda zo'n geval waren, maar dit kan niet als gewone regel in onze tijd gezien worden. De tweede mogelijkheid is om te zeggen dat Debora en Hulda een gericht van God vertegenwoordigen. In Jesaja 3 : 12 staat een verwijzing naar vrouwelijke heersers die toont dat dit een slechte situatie is. De tijd van Debora en de tijd van Hulda komen beide aan het eind van een tijdperk van afval. Men kan zich wel voorstellen dat God vrouwelijke leiders gaf om de verderfelijke van de situatie te accentueren. Een derde mogelijkheid is het idee dat er een verschil is tussen profeteren en leren. Een leraar, al probeert hij onderdanig aan God te zijn, spreekt zijn eigen leer, en zo neemt hij zelf autoriteit. Een profeet spreekt wel met autoriteit, en wel een grotere autoriteit als een leraar, maar het is niet zijn eigen autoriteit. Hij is alleen een woordvoerder voor God. Zo kan een vrouw profeteren tegen een man, en toch ondergeschikt blijven. Zij is alleen een boodschapper. Maar als zij de man leert (niet in de profetische zin) is dat niet meer waar. Dit zijn drie mogelijkheden om de uitzonderlijke gevallen van Debora en Hulda uit te leggen. Misschien vindt u deze niet voldoende. Desondanks blijft het waar dat er wel vrouwelijke profetessen waren, maar geen vrouwelijke ouderlingen. Mensen kunnen wel zeggen dat vrouwen meestal dezelfde gaven als mannen gehad hebben, maar dat is niet helemaal waar. Er is ten minste één gave die alleen tot man-

nen kwam — de gave van apostel. Apostel zijn is niet alleen een ambt, maar ook een gave, en er waren geen vrouwelijke apostelen. Dat is makkelijk uit de bijbelse leer te begrijpen. Apostelen (en ook ouderlingen en predikers) moeten leren en over de mannen heersen. Daarom kan een vrouw zo'n ambt niet met bijbels gezag bekleden.

Als Gal. 3 : 28 een eind aan slavernij betekent, moet het ook een eind aan de ondergeschiktheid van vrouwen betekenen. M.i. komt deze tegenwerping voort uit een verkeerd begrip van die tekst. Wij kunnen alleen uit Gal. 3 : 28 de idee van de afschaffing van slavernij trekken omdat er andere stukken in de Schrift staan die deze richting suggereren. Anders konden wij best zeggen dat omdat Paulus spreekt over slaaf en vrije, wij de slavernij wel kunnen behouden. De juiste parallel tussen vrouwen en slaven wordt stellig in Eph. 5 : 22-24; 6 : 5-9 gegeven. Al is er geen slaaf of vrije, geen vrouw of man, t.a.v. onze rechtvaardiging, moet de vrouw toch ondergeschikt blijven, en de slaaf moet gehoorzamen. Het verschil wordt vooral in 1 Cor. 7 : 21-23 gezien. Het kan zijn dat iemand er zich niet om bekommert dat hij dienstknecht is, maar als hij vrij kan komen moet hij de gelegenheid gebruiken, en hij moet proberen vrij te blijven. Integendeel, de vrouw moet proberen ondergeschikt te blijven. Paulus maakt alleen voor die vrouwen een uitzondering die een gave van onthouding hebben, die ongetrouwd kunnen blijven om de Heer te dienen. En dat neemt alleen de bijzondere ondergeschiktheid in het huwelijk weg, niet de normale ondergeschiktheid in de kerk. Zo kunnen wij niet door vergelijking met slavernij de vrouwelijke ondergeschiktheid wegnemen.

Ik heb in korte tijd geprobeerd om een goede uitleg van de bijbelse leer over ons onderwerp te geven, en de meest voorkomende en belangrijke tegenwerpingen te beantwoorden. Het is wel zeker dat ik slechts een begin heb gemaakt om het bijbelse getuigenis te verklaren. Ook was het noodzakelijk om eenzijdig te zijn. Ik had geen tijd om een positieve omschrijving van de vrouwelijke rol in de kerk te geven. Daarom wil ik zeggen dat ik een grote ruimte voor kerkelijk werk van vrouwen zie, een ruimte die niet minder is dan die van de man — maar ik zie de kerk niet als een organisatie, maar als mensen van Christus, het lichaam van Christus. De ambtsdragers zouden alleen een klein onderdeel van het kerkelijke werk moeten doen. Zij zouden dienaars van dienaars moeten zijn. Al konkludeer ik dat vrouwen geen ouderling kunnen worden, dat betekent niet dat zij in de kerk niets te doen hebben.

Wij hebben gezien dat er van het begin af aan twee hekken langs onze weg stonden. Eén is de gelijkwaardigheid van man en vrouw, die beeldridders van God zijn. Het andere is de ondergeschiktheid van de vrouw.

Er staat in de Bijbel geen afschaffing van een van beide. Als wij met Christus willen wandelen, moeten wij tussen de twee hekken blijven. Wij hebben ook verschillende bezwaren tegen deze redenering overdacht, en wij hebben gezien dat er geen reden is

deze klachten tegen onze leer te aanvaarden. Omdat ouderlingen moeten heersen en leren, konkluderen wij dat het een bijbelse (d.i. goddelijke) waarheid is dat vrouwen geen ouderlingen kunnen zijn.

H. E. S. WOLDRING — AMSTELVEEN

Dialogo christenen en marxisten

enkele oriëntatiepunten voor een open gesprek (slot)

Dialogo waartoe?

Ik heb geprobeerd enkele onderwerpen uit het marxisme in kort bestek te bespreken en ook enkele punten van het christelijk geloven in zijn authenticiteit weer te geven. Deze weergave bracht een radicale maatschappijbeschouwing en -beoordeling met zich mee. Wederzijdse herkenningspunten zijn bij christenen en marxisten ongetwijfeld aanwezig, fundamentele verschillen eveneens. In West-Europa, Afrika en Zuid-Amerika komt het voor dat christenen en marxisten elkaar vinden in kritiek op bepaalde maatschappelijke verschijnselen en in politieke acties. Bepaalde vormen van samenwerking zijn uit nood geboren. Bijvoorbeeld de strijd in Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse landen tegen armoede en onderdrukking, het grootgrondbezit, bepaalde buitenlandse investeringen en wijzen van ontwikkelingshulp.

Mijn indruk is dat op veel punten marxisten dichter bij christenen staan dan liberalen. Een praktisch bondgenootschap impliceert echter geen geestverwantschap. Waar geen geestverwantschap bestaat is meestal sprake van een monsterverbond — ervan uitgaande dat christenen en marxisten elkaar en zichzelf volstrekt serieus nemen en elkaars levensbeschouwingen principieel benaderen. Indien een van beiden water bij de wijn doet, dan zijn vele vormen van geestverwantschap te verwachten; het zal dan echter een vraag zijn hoe en waarin men eensgezind is.

Uit het bovenstaande is gebleken dat juist het authentiek christelijk geloven tot een fundamentele maatschappijkritiek komt en moet komen. Christenen hoeven hun toevlucht niet tot het marxisme te nemen om maatschappijkritisch te zijn. Integendeel! Het evangelische inzicht in de aarde van de mens en in maatschappelijke wan-

toestanden is uiterst radicaal: het brengt fundamentele problemen aan het licht. Zo is het kwaad in de wereld niet slechts een structureel probleem, hoewel het in de structuren manifest kan worden. Het is voor een christen ten diepste een menselijk probleem, dat niet met woorden als „gebrokenheid“, „ontoereikendheid“ kan worden getypeerd. Deze woorden maskeren de ernst van het probleem dat zonde heet: het niet luisteren en doen naar het Woord van God, de God die bevrijding van zonde wil en bevrijding van concrete maatschappelijke ellende. Hij wil overvloed en gerechtigheid. Marxisten kennen het woord zonde niet. Zij spreken over vervreemding, die de mensen zelf moeten overwinnen. Ter-

wij christenen hun inspiratie ontvangen en vernieuwing van de samenleving nastreven vanuit de genadige handreiking van „de andere kant“, heeft de marxist zijn hoop op maatschappijverandering gevestigd op de klassenstrijd. Christenen zullen de strijd niet schuwen, indien zij van mening zijn niet anders te kunnen en God en de mensen daarin te dienen; zij hebben echter ook geleerd wat vergeving, verzoening, naastenliefde en genade is. Maatschappijkritiek en strijd zijn noodzakelijk, maar ze hebben niet het laatste woord. Zou de mens zichzelf niet overschatten als hij zou denken met deze middelen een volkomen gerechtigheid te bereiken? Daarom gelden uit-eind-elijk (namelijk daar waar de mens principieel tekort schiet) de woorden van de Heer: niet door het zwaard en door geweld, maar door mijn Geest.

Het is duidelijk dat het christelijk geloof niets te maken heeft met zoet houden van mensen met een illusoire hemel, een illusoir rijk van God. Leven vanuit het religieus en ethisch réveil betekent fundamentele kritiek op... fundamentele vernieuwing van... We zijn medearbeiders op weg naar het nieuwe rijk dat uiteindelijk niet door een mens, maar door God gevestigd zal worden. De dialoog heeft een belangrijke, onmisbare en beperkte kennis. Ze is bedoeld om elkaar goed te leren begrijpen, argumenten te toetsen, inzicht te verdiepen, standpunten te verhelderen.

Indien de gesprekspartners zichzelf en elkaar serieus nemen en elkaars apriori's kennen en res-

pecteren, dan is het duidelijk dat ieders „ware inzicht“ in de mens en in de maatschappelijke problemen niet uit de dialoog opborrelt. De apriori's van hun mens- en maatschappijbeschouwing zijn zozeer verschillend dat een synthese niet mogelijk is zonder opgeven van eigen authenticiteit.

De artikelen over de dialoog christenen en marxisten vormen de tekst van een uitgeschreven lezing, die ook gepubliceerd werd in *Antirevolutionaire Staatskunde* (april 1977). Onderstaande literatuur werd geraadpleegd en vormt goed studiemateriaal.

- S. U. Zuidema, *Communisme in ontbinding*. (1957)
- K. J. Kraan, *Een christelijke confrontatie met Marx, Lenin en Stalin*. (1953)
- J. Verkuyl, *Evangelie en communisme in Azië en Afrika*. (1966)
- J. Verkuyl, *Voorbereiding voor de dialoog over het evangelie en de ideologie van het marxistisch leninisme*. (1976)
- J. van der Hoeven, *Karl Marx. The roots of his thought*. (1976)
- J. Klapwijk, *Dialektiek der verlichting*. (1976)
- J. M. Lochman, *Ontmoeting met Marx*. (1976)
- H. G. Leih e.a., *De christen en het communisme*. (1976)
- H. Gollwitzer e.a., *Partners van morgen*. (1968)
- H. Gollwitzer, *Die marxistische Religionskritik und der christliche Glaube*. (1971)
- R. Gazandiy, *Van banvloek tot gesprek*. (1966)
- R. Gazandiy, *Het hart op de tong*. (1975)
- G. H. ter Schegget, *Partijgangsters der armen*. (1971)
- G. H. ter Schegget, *Klassenstrijd en staking*. (1973)
- A. Th. van Leeuwen, *Kritiek van hemel en aarde*. (1972)

D. HOLWERDA — ZUIDHORN

Discussie inzake vrouwelijke ambtsdragers (2)

Nu heeft de apostel Paulus t.a.v. het optreden van de vrouw in de gemeentelijke samenkomsten enkele restricties gemaakt die tot op heden door velen worden verstaan als een (blijvend) verbod haar tot het ambt van ouderling toe te laten. De teksten die hier met name in het geding worden gebracht zijn 1 Cor. 14:34, 35 en 1 Tim. 2:12. Voor het verstaan van Paulus' bedoeling zal het nodig zijn de context in acht te nemen waarin deze geboden (verboden) zijn opgenomen.

Voorop sta het besef, dat wij over het gemeentelijk leven en de inrichting van de eredienst in de oudste tijd,

alsmede over de zeden van die dagen, slechts fragmentarische inlichtingen bezitten. De lacunes in onze kennis ten dezen bemoeilijken meermalen het verstaan van de zin der destijds door de apostelen gegeven verordeningen. De gerechtvaardigde verwachting, dat we niet met algehele zekerheid een volledig beeld der toenmalige toestanden zullen weten te reconstrueren, mag ons echter niet verhinderen de beschikbare gegevens zo zorgvuldig mogelijk te vergelijken en te combineren.

Wat 1 Cor. 14 betreft is allereerst in gedachten te houden, dat Paulus in hoofdstuk 11 heeft gesproken over

de voor vrouwen die profeteren noodzakelijke hoofdbedekking (vv. 2-16). Daar profeteren een handeling is tot opbouw van den naaste, en niet in de eerste plaats tot eigen stichting, zullen we hier aan een publiek charismatisch spreken van vrouwen in het midden van, en gericht tot medegelovigen hebben te denken. Ook een vergelijking met 1 Tim. 2, waar de apostel kennelijk spreekt van mannen en vrouwen die bijeen zijn in vergadering (vv. 8 vlgg.) doet vermoeden, dat het bidden en profeteren der vrouwen waarvan Paulus in 1 Cor. 11 spreekt, plaats vond in gemeentelijke samenkomsten.

Het lijkt mij nl. onwaarschijnlijk, dat 'topos' in 1 Tim. 2:8 de algemene betekenis 'plaats' zou hebben. Paulus zal toch wel niet hebben gewild, dat de mannen op elke willekeurige plaats (op het land, op straat, bij de kapper) maar zouden gaan bidden. Maar evenals het nederlandse woord 'plaats' naast een algemene ook enkele bijzondere betekenissen heeft (b.v. 'dorp', 'boerderij'), zo ook het griekse woord 'topos'. In Joh. 11:48 vreezen de Farizeeën, dat de Romeinen zullen wegnemen „onze plaats (d.i. de tempel) en ons volk“. Evenzo zegt Joh. 4:20: „in Jeruzalem is de

plaats waar men bidden moet"; ook daar is de tempel bedoeld. (Op nog andere bijzondere betekenissen wees ik in Opbouw, 12de jrg. no. 36, blz. 284.) Welnu, het lijkt mij het meest waarschijnlijk, dat Paulus ook in 1 Tim. 2:8 bedoelt 'elke (vaste) gebedsplaats', zoals we er b.v. een ontmoeten in Hand. 16:13.

Behalve deze opvatting lijkt mij nog een andere verdedigbaar, nl. die waarbij men 'topos' verstaat als 'plaats die men in de gemeente bekleedt', vgl. Hand. 1:25 „om de plaats van deze dienst en dit apostelschap in te nemen” en 1 Cor. 14:16 „iemand die de plaats van een 'niet specifiek begiftigde' (?) de betekenis van het woord 'idioten' op deze plaats staat niet helemaal vast) inneemt”. Paulus noemt hier in 1 Tim. 2:8 inderdaad een christelijke taak waartoe elk christen, ongeacht zijn (haar) plaats (taak, ambt) in de gemeente, geroepen is, nl. het gebed.

Hoe men het woord 'topos' hier ook verstaat, in de eerste of in de tweede speciale betekenis, in beide gevallen wijst het in de richting van een vergaderde gemeente.

De motivering aan het slot van de bewuste pericoop in 1 Cor. 11 „de gemeenten van God hebben zo'n gewoonte niet” (v. 16) wijst m.i. wel heel duidelijk erop, dat de apostel de voorschriften die hij hier geeft, bedoelt voor het samenzijn der gemeenten. We vinden nl. een soortgelijke opmerking in 14:33 („zoals in alle gemeenten der heiligen”).¹⁾

De parallelie tussen beide Schriftge-deelten strekt zich ook uit tot de formulering van de afsluiting van het betoog in resp. 11:16 en 14:37 „(maar) als iemand meent... te zijn...”. Dat versterkt de overtuiging, dat beide gedeelten ten nauwste samenhangen. Die samenhang zal verderop in deze bijdrage nog duidelijker blijken.

Dit gegeven stemt ons al dadelijk sceptisch tegenover de opvatting, dat het spreekverbod voor vrouwen in hoofdstuk 14 door Paulus zo absoluut bedoeld is als men ons wil doen geloven. Vanouds is dan ook reeds op de tegenstrijdigheid die men dan bij Paulus moet constateren, gewezen. Een probleem, dat hier aanstonds onder ogen gezien moet worden is de plaats van de omstreden verzen (34,

35) in het hoofdstuk. Een deel van de handschriften geeft de bewuste verzen nl. niet tussen v. 33 en v. 36, maar na v. 40. Terwille van de duidelijkheid wil ik de verzen 29-40 hier in deze andere volgorde laten afdrucken. Men kan dan misschien iets beter de argumenten volgen, waarop onze voorkeur voor deze volgorde steunt.

„(29) Wat de profeten betreft, twee of drie mogen het woord voeren, en de anderen moeten het beoordelen. (30) Maar indien aan een ander, die daar gezeten is, een openbaring ten deel valt, moet de eerste zwijgen — (31) want gij kunt allen één voor één profeteren, opdat allen lering en allen opwekking ontvangen²⁾; (32) en geesten van profeten onderwerpen zich aan profeten, (33) want God is geen God van wanorde, maar van vrede —, zoals in alle gemeenten der heiligen. (36) Of is het woord Gods bij u begonnen? Of heeft het alleen u bereikt? (37) Indien iemand meent een profeet of geestelijk mens te zijn, laat hij dan wel weten, dat hetgeen ik u schrijf, een gebod des Heeren is. (38) Maar als iemand hiermede niet rekent, dan wordt met hem niet gerekend. (39) Zo dan, mijn broeders, streeft er naar te profeteren, en belemmert het spreken in tongen niet, (40) maar laat alles betamelijk en ordelijk gebeuren. (34) De vrouwen moeten in de gemeenten zwijgen; want het is haar niet vergund te spreken, maar zij moeten zich onderwerpen, zoals ook de wet zegt. (35) En als zij iets willen leren, moeten zij thuis haar eigen mannen om ophederding vragen; want het is oneerbaar voor een vrouw te spreken in de gemeente.”

Voor plaatsing van vv. 34/35 na v. 40 vallen niet onbetekenende argumenten aan te voeren:

a) Bij de gangbare positie stoot men op een hinderlijke verdubbeling: v. 33b zegt: „zoals in alle gemeenten” en v. 34 laat daar vrijwel onmiddellijk op volgen: „in de gemeenten”.

b) V. 36, waar Paulus er op wijst, dat Corinthe noch de moedergemeente noch de enige gemeente is, sluit voortreffelijk aan bij het pas genoemde slot van v. 33 („zoals in alle gemeenten”), veel beter dan bij het slot van v. 35.

c) V. 37 borduurt nog steeds voort op het thema van 'profeet en door den Geest bezield' dat Paulus bij het begin van dit hoofdstuk aansneet. Aan beide groepen van charismatici (d.w.z. met een speciale genade begiftigden), de sprekers-in-tongen en de profeten, heeft hij in de gemeentelijke samenkomsten achtereenvolgens beperkingen opgelegd, o.a. ter wille van de orde: in vv. 27/28 aan de met glossolalie (= het spreken in tongen) begiftigden, in vv. 29-33 aan de profeten. V. 37 sluit dus duidelijk aan bij vv. 27-33. M.a.w. de verzen 34/35 schijnen de gang van het betoog te storen.

Op grond hiervan neig ik ertoe de

²⁾ De woorden „er door” zijn door de NBG-vertalers ingevoegd; ze berusten niet op een griekse tekst. Over dit moeilijke vers hoop ik t.z.t. nog eens afzonderlijk te schrijven.

D. W. L. MILO — DALMALLY

WEERPRAATJE

„Voor de westkust van Schotland ontstaat een zware depressie; dit gebied van lage druk is op weg naar het vasteland”. Zo hoort u regelmatig in het weerbericht. En vooral in het vakantie seizoen is dat een onprettige boodschap, brengers van goede tijding mogen dan welkom zijn — maar Schotland wordt er op aangezien, dat het ons steeds het „slechte weer” toeschuift. En dat maakt dit land niet bemind. He is net alsof dit land het slechte weer in monopolie heeft en daarvan mildelijk uitdeelt aan een ieder, die er niet van gediend is. Zelfs hier in Schotland zegt men wel: het goede weer houden we zelf — het slechte is voor de export. En aangezien een praatje over het weer in haast alle landen aan de orde van de dag is, mogen wij het vandaag ook eens aan de orde stellen.

Om te beginnen: dat slechte weer. Bestaat dat wel? Kán het weer slecht zijn? De bijbel zegt ons dat het weer in Gods hand besloten ligt. Hij gebiedt de wind, de storm, de rijp, de hagel, de sneeuw; zeggen psalmen 147 en 148, om maar wat te noemen. Hij roept de zon op en zendt een koelte of regen. Alles komt niet bij geval — maar uit Gods goede hand. Kan het weer dan wel „slecht” zijn? Alleen omdat het ons minder gelegen komt?

Waarschijnlijk is het zo, dat elk land en elk seizoen en elke periode zijn eigen weerkarakter krijgt. Krijgt, ontvangt. Niet „heeft” of „kiest”. Wat u kunt kiezen dat is: hoeveel ramen of radiatoren u open zet. U hóeft waarschijnlijk niet heel de dag in de zon te staan — of in de regen. U kunt beschutting kiezen: een parasol, een paraplu bijvoorbeeld. En op deze wijze kunt u het weer — in welk land, in welk klimaat, in welke periode ook — toch genieten.

Voor in uw vakantie. Als u enkel zon kreeg was u waarschijnlijk nergens; of in een ziekenhuis, met een zonnesteek. Als u enkel regen kreeg zou u toch, met passende kleding, enorm leuke dagtochten kunnen maken: in een bus, per auto of trein; of te voet! En juist die afwisseling is zo fijn, biedt gelegenheid om een zeer gevarieerd vakantieprogramma te beleven. Regen? Dan museum, of vissen, of lezen, of corresponderen; of een wandeling. — Zon? Dan zwemmen of (buiten) lezen, of (buiten) corresponderen; of alweer wandelen. Of heerlijk zitten te zitten — zonnebaden als u wilt. Want ook het dolce far niente, het zalig nietsdoen, kan voor denkende wezens een welbestede tijd vullen. In uw jachtig leven vragen zo veel zaken uw aandacht, dat u de levensvragen ge-

verzen 34/35 te lezen na v. 40.³⁾ Is dit juist, dan sluit het „spreken” in v. 34 direct aan bij het „spreken in tongen” in v. 39. De juistheid van deze verbinding schijnt mij te worden bevestigd door de frappante parallelie met de verzen 27/28, die dan zichtbaar wordt. Dáár heette het:

- a) „als iemand in een tong spreekt”,
- b) (dan moet dat zus en zo, en anders)
- c) „moet hij zwijgen in de gemeente
- d) en tot zichzelf en tot God spreken”.

Precies daaraan evenwijdig lopen nu de woorden van vv. 39b/40/34:

- a) „verhindert het spreken in tongen niet”
- b) (alleen, dan wel fatsoenlijk en ordelijk)
- c) „de vrouwen moeten in de gemeenten zwijgen,

d) want haar wordt niet toegestaan te spreken”.

In beide gevallen neemt het enkele „spreken” (in d) over het gebod om te zwijgen (in c) heen het „spreken in tongen” (in a) weer op en is dáárdoor nader beperkt.

Samenhang en opbouw van de bewuste tekst wijst er dus naar mijn mening op, dat wat hier aan vrouwen in de samenkomsten der gemeente verboden wordt niet is het spreken in het algemeen, maar de glossolalie. En dat wel uit een oogpunt van fatsoen („betamelijk”, v. 40, waarop terug-grijpt het „oneerbaar” (N.B.G. „lelijk”) uit v. 35). De achtergrond laat zich raden. Wie in tongen spreekt verkeert in een min of meer extatische toestand (vgl. v. 23: buitenstaanders krijgen de indruk, dat zulke mensen niet goed bij hun verstand zijn). De-

¹⁾ N.B. De woorden „zoals in alle gemeenten der heiligen” horen volgens de uitgaven van de griekse tekst bij v. 33, niet — zoals in onze vertalingen — bij v. 34. De woorden zijn inderdaad bedoeld als aanduiding van de algemene geldigheid van de door Paulus in vv. 27-30 gegeven regels. De verzen 31-33a bevatten een motivering van wat in vv. 29/30 is gezegd. Men zou ze tussen gedachtestreepjes kunnen zetten, om duidelijk te maken, dat de woorden „zoals in alle gemeenten der heiligen” aansluiten bij v. 30. Er is een aardige parallel in deze zelfde brief, nl. in 4:17, waar de slotwoorden „zoals ik overal in elke gemeente leer” — N.B. ten onrechte hebben de NBG-vertalers hier het woordje „die” binnengesmokkeld! — aansluiten bij het bevel in v. 16. (Het eerste gedeelte van v. 17 dient nl. om duidelijk te maken, dat Paulus' voorbeeld, waarvan v. 16 sprak, hun bekend kan zijn: Paulus had nl. Timotheüs gestuurd expres om hun Paulus' „gedragingen in Christus Jezus” inachtig te maken.) Wat de daar genoemde 'algemeenheid' van Paulus' vermaning tot navolging van hem betreft: wij kunnen die nog verifiëren: vgl. 2 Thess. 3:7, 9 en Eph. 5:1 (vgl. 1 Cor. 11:1).

woonlijk maar verdringt. Maar in uw vakantie kunt u veel afdenken. Ook dat is een gave Gods. En een opgave.

—o—

En verder. Al die weersomstandigheden van een land, over vele perioden, seizoenen en jaren gemeten, vormen samen wat we noemen zijn klimaat. Dat klimaat, die optelsom gedeeld door een groot aantal jaren, is vastelijk aan een land verbonden, is een deel van dat land. Nederland heeft een zeeklimaat: zachte zomers, milde winters, regen bij westenwind, droogte bij oostenwind, kou bij noorden- en warmte bij zuidenwind. Voor midden-Europa liggen die dingen heel anders. En Siberië staat er voor bekend dat de mens er niet lang achtereen gezond kan blijven. Dat geldt ook voor de Sahara — zij het om andere redenen.

De plantengroei wordt vrijwel geheel beheerst door het klimaat. Waar uitsluitend zon is, geen regen, geen afkoeling, kan vrijwel niets groeien. Waar uitsluitend sneeuw en ijs worden gevonden: idem, dito. En alle tussentoestanden voor landen met meer of minder zon, met weinig tot geen regen, met grote variëteiten.

Argyll hier is zo'n gebied met grote variëteiten. Enorm veel zon, enorm veel regen, natte westenwind, droge oostenwind. Er zijn hier plaatsen, waar gemiddeld anderhalve meter regen per jaar valt en dat is veel. Andere plaatsen, soms vlakbij, krijgen nog niet de helft daarvan. En andere nog minder. Dat ligt dan aan de aanwezigheid van een hoge berg, in wiens „regenschaduw” de omhooggestuwde wolken hun water laten vallen. Het gevolg is dat we hier zo'n uitbundige flora genieten, als u zich nauwelijks kunt voorstellen. De korte zomer, de vruchtbare grond en voldoende neerslag vormen samen de voorwaarden voor stralende parken, velden vol bloemen, tuinen vol azalea's, rhodo's en kleurig kleingoed tussen fluweelgroene gazons.

Niet alleen de wilde dieren en planten, die dag en nacht buiten zijn, hebben veel met het klimaat, met het gemiddelde weer, te maken. Ook de mens heeft hier in alle opzichten mee te doen. Men zegt dat mensen in subtropische landen (als Italië en Spanje) een zonnig karakter hebben. Men zegt dat mensen in de zeer warme en droge landen de arbeid schuwen en meest op zelfbehoud uit zijn. Men zegt dat mensen in de poolgebieden zich tot een minimum aan levensverrichtingen beperken. Het hoeft niet allemaal waar te zijn, wat men zegt. Maar de illustraties bevatten genoeg waarheid, dacht ik, om gebruikt te worden. Het klimaat, het weer, tekent de mens die er in leeft.

—o—

Vervolgens iets over die Schotse depressies. Die komen overigens heel niet uit Schotland — maar ontstaan ergens op de Atlantische Oceaan, waar de on-

metelijke Warme Golfstroom, uit de Golf van Mexico afkomstig, het smeltwater van de poolzee ontmoet. Waar twee zulke reusachtige stromen met elkaar slaags raken, geloof maar dat de gevolgen niet uitblijven. Dezelfde Golfstroom, die tot in het Noordwesten van Schotland palmen laat groeien — is ook aansprakelijk voor het bekende „slechte weer”. Hoe zit dat precies? Dat is allemaal vastgelegd in de wetenschap van de aardrijkskundige weerkunde, die met passaten, moesons en met kantelingen van de aardas rekent. Vraag het mij niet. Maar geloof, dat men ons weer niet in Schotland „maakt” en evenmin in de Bilt.

Wanneer de depressies, de gebieden met lage luchtdruk, die voor ons meest regen en storm inhouden, niet in Schotland ontstaan — maar enkele honderden mijlen westelijk daarvan, kunnen wij dat land niet langer boos aanzien. En wanneer we bedenken, dat dit land zelfs van elke bui de spits afbijt — dan kunt u er zonder moeite sympathie voor opbrengen.

Dat is dan erg vriendelijk van u — maar een van uw overvloedige goede werken. Want in werkelijkheid is het weer hier, over de laatste tien tot vijftien jaren genomen, heel niet „slecht”. Weliswaar lag er de laatste winter sneeuw in Dalmally — maar dat was in tien jaar niet vertoond. Alle waterleidingen waren er bevroren — maar daar had niemand aan gedacht, zelfs de overheid niet. Op het eiland Mull laat mijn vriend John zijn 125 koebeesten zomer en winter buiten lopen: het klimaat en hun huid laten het toe.

En dit schrijvende zit ik op een vrije middag buiten, in een minimum aan textiel, van de zon en de wind te genieten; bruin als aan het Lagi di Como, maar met al die zomerse weelde aan bloemen, grasperken, uitzichten, heuvels, lucht en wolken... voor mij alleen. En voor de haan van de buurman, Trevor, natuurlijk. A propos, ik hoor net voor de telefoon dat het bij u guur en regenachtig is. Jammer.

Maar het kan hier nooit regenen — of er zijn wel heuvels te zien, die alweer door de zon beschenen worden. Het kan nooit zo guur zijn — of de huizen met hun zware muren bieden een veilige schuilplaats. Het weer zal nooit in één dag uitgieten, wat Gods schatkamer bergt. Er zijn altijd reserves. Er zijn altijd tegenkrachten. Er zijn altijd variëteiten.

En is dat eigenlijk bij u niet net zo? Is het weer daar wel één dag per jaar echt slecht weer, rotweer zagezegd? Immers nee. Elke dag bergt mogelijkheden. Elke periode biedt regen en zonneschijn. Elk jaar is een jaar des Heeren, een anno Domini. En als wij voor de keus zouden staan, dan zouden de meesten van ons grág nog een dag met „slecht weer” aan hun levensdagen toevoegen.

Daarom. Een prettige vakantie gewent, ijs en weder dienende. En geloof niet langer aan slecht weer.

ze geestvervoering kan vooral bij vrouwen, die van nature vaak emotioneler zijn dan mannen en zich meer laten gaan, gemakkelijk leiden tot verlies van de zelfcontrole. Zo komen zij licht tot extatische gebaren en houdingen die niet stroken met de eerbaarheid.

*) Men dient zich er goed van bewust te zijn, dat het hier niet gaat om een verandering in de volgorde die ik zou willen aanbrengen in *afwijking van de overgeleverde tekst*. Nee, wij hebben hier te maken met een geval, dat de ene groep handschriften de ene, de andere groep handschriften de andere volgorde geeft. (Bij de groep die vv. 34/35 na v. 40 geeft, is o.a. de beroemde Claromontanus. Voorts vindt deze volgorde steun bij de vierde-eeuwse Paulus-commentator Ambrosiaster.) Men moet hier dus twee overleveringen tegen elkaar afwegen.

Men heeft mij gesuggereerd, dat de traditionele afwijzing van de door mij ge-

volgde orde toch wel op goede gronden zal berusten. Het spijt me te moeten zeggen, dat ik die (nog) niet heb kunnen vinden. Nu heb ik bepaald niet alle commentaren op 1 Cor. geraadpleegd. (Dat is eenvoudig niet te doen binnen de beperkte tijd die men voor een onderzoek als dit kan uittrekken.) Wat ik wel zag was het volgende: Bachmann, Findlay en Keulers noemen het bestaan van een andere volgorde niet eens; Robertson-Plummer geven de stand van zaken — zeer gebrekkig overigens! — op in een noot, maar laten het daar dan ook bij. Ook Grosheide geeft niet een argument om van onderstboven te raken: „De codices D E Fgr G en andere getuigen plaatsen vs. 34 en 35 achter vs. 40. Dat toont, dat ze geen oog hebben gehad voor het juiste verband.” Wat zeg ik? Het is helemaal geen argument, maar een apodictische dooddoener! Zo ziet men, dat vele commentatoren niet eens de moeite nemen om de beide mogelijkheden kritisch tegen elkaar af te wegen. Ook in de filologie (o.a. — maar niet uitsluitend — de bijbelfilologie) verslaat het traditionalisme (meermalen een vorm van gemakzucht) zijn duizenden; ik zou

er krasse staaltjes van weten te noemen.

Vraagt men naar de vermoedelijke oorzaak van de dubbele traditie, dan denk ik — maar ik kan dat natuurlijk niet bewijzen — dat die te zoeken is in het feit, dat Paulus na afsluiting van de pericop nog iets te binnen schoot, dat hij kwijt moest. (Vergelijkbaar is in deze zelfde brief 1:16, waar hij zijn bewering uit v. 14, waarop de conclusie uit v. 15 rust, achteraf corrigeert: „o ja, wacht eens, ik heb er toch nog meer gedoopt: het gezin van Stephanas” en dan, voorzichtiger geworden, toevoegt „voorzover ik weet, heb ik verder niemand gedoopt”.) Twee mogelijkheden laten zich dan denken: a) de toevoeging was op de rand van de brief door Paulus' scriba bijgeschreven; latere overschrijvers waren in het onzekere, op welke plaats ze dit gedeelte moesten tussenvoegen en zetten het bij vergissing na v. 33 in plaats van na v. 40; b) latere aandachtige lezers viel het op, dat de bewuste woorden over de vrouwen na de kennelijke afsluiting van de pericop stonden, en meenden — niet denkend aan de mogelijkheid van een later invallende gedachte — een betere orde tot stand te

mogen brengen. (Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, United Bible Societies 1971, p. 565, die overigens ook al niet argumenteert, vermeldt, dat Victor van Capua in de Codex Fuldensis (waar vv. 34/35 ook na v. 40 staan) de verzen 34/35 in de marge na v. 33 invoegde (zonder ze overigens op de oorspronkelijke plaats te schrappen). Metzger schrijft dan: „Such scribal alterations represent attempts to find a more appropriate location in the context for Paul's directive concerning women”.)

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

„Verwetenschappelijking van de theologie“

Zoals onze lezers weten is door de voorstanders van het „Seminarie“ onder ons het probleem van de „verwetenschappelijking van de theologie“ aan de orde gesteld. Dat is zonder meer een goed ding! Want die „verwetenschappelijking“ is een voortdurende bedreiging van het Schriftuurlijke theologiseren. De vraag was evenwel of voor de strijd daartegen de oprichting van een „seminarie“ nodig was! En dan nader een „seminarie“ zoals dat door enkele broeders in het leven is geroepen.

Het sprak van zelf dat ook onze Chr. Geref. broeders met meer dan gewone belangstelling van de oprichting van dat seminarie en van de brochure waarin de bedoeling daarvan werd uiteengezet, hebben kennis genomen. Die betekenden immers ook zake'lijk een kritiek op het door opeenvolgende conventen van onze kerken unaniem gegeven advies dat jongelui die met het oog op hun begeerte om predikant te worden, theologie willen studeren, dat in „Apeldoorn“ zouden gaan doen. Als ik goed ben ingelicht is de oprichting van dat seminarie dan ook uitvoerig ter sprake gekomen in de bespreking van de deputaten, door de chr. geref. en onze kerken benoemd, met het oog op de vereniging van beide kerkengroepen.

In *De Wekker* is prof. Van 't Spijker in een reeks artikelen uitvoerig ingegaan op de zo juist genoemde brochure.

In de twee eerste artikelen geeft hij een zakelijke broederlijke bespreking van het feit dat dit seminarie werd opgericht, speciaal met het oog op „Apeldoorn“ en de verhouding tussen zijn en onze kerken in verband daarmee.

Omdat ik over het seminarie, nadat ik daaromtrent mijn mening heb gezegd, niet meer wil schrijven ga ik op dit betoog van prof. Van 't Spijker niet in. Maar prof. prof. Van 't Spijker schrijft over de theologie en de verwetenschappelijking daarvan in de volgende artikelen zulke belangrijke en boeiende dingen, dat ik die onze lezers niet wil onthouden.

Prof. Van 't Spijker, die cum laude promoveerde op een dissertatie over de Straatburger reformator Butzer, is een van de beste kenners van de „Reformationsgeschiedenis“.

Aan het slot van zijn tweede artikel schrijft prof. Van 't Spijker: „Wat belangrijk genoeg is om er

op door te gaan is de vraag die overblijft: *hoe wetenschappelijk mag een theologie zijn? En: is het onherroepelijk waar, dat de theologische wetenschap automatisch verduistering betekent van het Woord van God?*“ En dan zegt hij in het derde artikel, dat ik in zijn geheel hier doorgeef het volgende:

„Wie oproept tot een reformatie van de opleiding kan niet beter doen, dan beginnen met de vraag, wat de Reformatie betekend heeft voor de opleiding. Daarover moeten nu eerst een paar opmerkingen gemaakt worden.

De eerste opmerking is deze, dat de Reformatie welbeschouwd is begonnen als een zaak van academici. Natuurlijk kan en moet men het ook anders zeggen. De Reformatie is een diep religieuze aangelegenheid geweest, zij is ook een zaak geweest die allereerst de kerk betrof. Maar de samenhang der dingen blijkt nergens duidelijker dan óók hieruit, dat deze religieuze zaak met geweldige kerkelijke gevolgen begonnen is vanuit de academie: Luther heeft zich bewogen binnen het veld van de academische vrijheid, toen hij zijn 95 stellingen aansloeg aan de deur van de slotkapel in Wittenberg. Men zou kunnen zeggen dat dit een formeel-wetenschappelijke kant van de zaak was. Immers Luther beoogde op het moment van de publicatie niet een zo vergripende beweging op gang te brengen. (Ze waren dan ook in het Latijn geformuleerd - (C.V.) Niemand wordt als reformator geboren. Luther heeft zelf gezegd, dat hij als een blind paard ertoe geleid is. Hij wilde niets anders dan in de kring van de wetenschapsbeoefenaren een discussie op gang brengen. En hij heeft niet geweten, wat daarvan de gevolgen zouden zijn. Het was niet voor de eerste keer in de geschiedenis, dat een grote en véer om zich heengrijpende beweging uitging van de academische wereld. In het geval van Luther was dit een zeer heilzame zaak. Soms blijkt zulk een beweging vanuit de universitaire wereld een heilloze aangelegenheid te worden, maar in Wittenberg was het anders: het Woord van God werkte door tot in de beoefening van de wetenschap.

De tweede opmerking die gemaakt moet worden is, dat deze aanpak vanuit de theologische wetenschap tegelijk betekende de bevrijding van de theologische wetenschap. Een radicale bevrijding van de overheersende invloed van de filosofie. Tot nu toe was er binnen de ontwikkelingsgeschiedenis van de theologische wetenschap steeds meer sprake geweest van een verslaving van de theologie. Zij was met steeds sterkere banden vastgeraakt aan de wijsbegeerte, de heidense wijsbegeerte van de Griekse wijsgeer Aristoteles. Daarop gaan we hier niet verder in. Maar wel moet dit éne worden gezegd, dat door een wijsgerige manier van denken de inhoud van de Openbaring Gods zo verduisterd werd, dat Luther daartegen in fel verzet ging. Ieder van ons weet, dat Luther op 31 oktober zijn 95 stellingen aansloeg. Zij handelden over de aflat. Wie ze wel eens in hun geheel gelezen heeft merkt dat er hier en daar nog wel wat van de roomse zuurdeeg in is over gebleven. Veel minder bekend zijn de 97 stellingen die Luther reeds meer dan een maand eerder (4 september 1517) liet verdedigen tegen de scholastieke theologie. Daarin komen enkele fundamentele stellingen voor. Zij zouden het dynamiet onder de heersende theologie brengen. Enkele van deze stellingen nemen

we hier over. 41: Bijna de gehele ethiek van Aristoteles is de ergste vijand van de genade. 43. Het is een dwaling om aan te nemen dat men zonder Aristoteles geen theoloog kan worden. 45: Wanneer men zegt dat een theoloog die geen logica beheerst een verschrikkelijke ketter is, spreekt men op een verschrikkelijke en ketterse manier. 47: Bij uitspraken over goddelijke dingen houdt geen enkele logische sluitrede stand.

Op deze manier heeft Luther voor de Godgeleerdheid de weg weer gebaand tot een werkelijke vrijheid in gebondenheid aan het Woord van God alleen.

De derde opmerking die gemaakt moet worden is deze, dat zo het evangelie weer kon gaan werken. Diep aangrijpend is de beschrijving die Luther zelf heeft gegeven van zijn reformatorische ontdekking. Luther spreekt over zijn ontzettende nood, die werd veroorzaakt, doordat hij op de woorden van het evangelie de wetten en de begrippen van de wijsbegeerte toepaste.

Zo werkte hij aanvankelijk bij de verklaring van Rom. 1:17 met het hulpmiddel van de Aristotelische wijsbegeerte. De gerechtigheid wordt door deze laatste omschreven als de deugd waardoor men aan ieder het zijne toedeelt. Dat bracht Luther in de grootste verlegenheid, want wanneer God ons in zijn gerechtigheid toedeelt waar we recht op hebben, komen we voor eeuwig om. En het verscherpte voor Luther het oordeel toen hij las dat Gods gerechtigheid zich openbaart in het evangelie. Dan ben ik nergens meer veilig, dacht Luther. De wet veroordeelt me. Het evangelie is nu ook al een boodschap van de gerechtigheid. Dit duurde totdat hij de filosofie vergat en vanuit de bijbel zelf weer leerde wat gerechtigheid van God betekende. De genade die ons geschonken wordt! En toen hij dit ontdekte werd de onstuimigheid waarmee hij bij deze tekst van Paulus had aangeklopt beloond. Het was alsof ik door een geopende poort in het paradijs kwam. Alsof de hemel voor me werd geopend, zo schreef hij later. Luthers geweldige reformatorische ontdekking is bij het licht van de Heilige Schrift en in de kracht van de Heilige Geest geen andere geweest, dan dat zijn ogen open gingen voor de Schrift zelf. In die zin was het een bevrijding van de wetenschap. Zijn theologie wordt sindsdien theologie van het kruis.

De vierde opmerking is dat deze ontdekking heel zijn theologie heeft doortrokken. Zijn theologie is principieel losgemaakt van de profane wetenschap. Het is geloofskennis. Het is kennis van de levende God in het aangezicht van Christus en niets anders. Men zou in dit licht kunnen lezen de vele uitspraken die Luther heeft gedaan om de vrijheid van de theologie te verdedigen. Ik geef slechts een paar uitspraken. Zij kunnen met het grootste gemak vertienvoudigd worden. Mijn broederlijke raad is: schep uit de bron en lees vlijtig de bijbel. Want een goede tekstkenner is ook een goede theoloog. Wie in de theologie wil studeren en iets wil bereiken, die worde een dwaas en hij zal een theoloog zijn. De hoogste kunst voor een toekomstige theoloog is dat hij zeer zorgvuldig tussen de wijsheid van het verstand en van het Woord, d.w.z. de wijsheid van God onderscheid make. Want wie die vermengen, mengen de hemel en de aarde dooreen. Er is maar één artikel en regel in de theologie: wie dit artikel en deze regel niet houdt, die is geen theoloog: namelijk recht geloof of vertrouwen op Christus.

De theologie bestaat uit gebruik en oefening, niet in speculatie (bespiegelingen).

De filosofie is in zekere zin de theologie van de heidenen en van de rede. De filosofie begrijpt niets van de heilige dingen, en ik maak me zorgen, dat men haar te veel met de theologie vermengt. Het gebruik ervan verwerp ik niet, maar men dient er gebruik van te maken als van een schaduwbeeld, als van een komedie, of zoals men overigens de wereldlijke gerechtigheid gebruikt. Maar het gaat niet aan haar tot middelpunt van de theologie te maken. Zo heeft Luther telkens gewezen op de gevaren van de filosofie. Heel zijn theologie is aan de Schrift ontleend.

De laatste opmerking geldt vooral de methode van de theologie. Niet alleen de inhoud van de theologie, ook haar methode is door de Schrift alleen bepaald. Het is onvergelijklijk leerzaam hierover Luther zelf te lezen. Hij schreef in de voorrede van het eerste deel der Duitse geschriften over de enige mogelijke methode om echt theologie te bedrijven. Onder verwijzing naar Psalm 119 noemt hij de drie onmisbare middelen voor de echte beoefening van de theologie. Het zijn deze drie: *gebed, meditatie en aanvechting*. De aanvechting heeft in Luthers leven zelf een zeer grote betekenis gehad voor de vorming van de echte theoloog. Daarover schrijft Luther telkens weer. In dit verband zegt hij ergens, dat de duivel zelf de beste doctorsbul uitrekt, in de bestrijding van het geloof worden de zaken persoonlijk eigendom. Het zou een aantrekkelijk onderwerp zijn: de plaats van de aanvechting in Luthers theologie. Zo veel is het wel zeker, dat Luther nimmer die Reformator zou zijn geworden zonder de aanvechtingen. Heel veel moderne wetenschappelijke theologie moet dienen om de aanvechtingen voor de moderne mensen weg te nemen. Het is 't beste bewijs, dat het geen echte theologie kan zijn. Deze leert met en in de aanvechtingen te leven. En aan God de eer te geven, dat Hij ondanks alles zijn Woord houdt.

Zou dit niet een van de gevaarlijkste tendenzen zijn uit de geschiedenis der theologie: het voorkomen van aanvechtingen. Dat kan op de manier van de orthodoxie. Dan klopt alles en we verklaren alles. Het kan op de manier van de mystiek: we ervaren reeds alles, ja waarlijk alles: God zelf. Theologie der aanvechting — we leven bij het Woord alleen. Dat is een zaak van inhoud én methode.

Met algehele instemming heb ik dit boeiende artikel gelezen! Toen ik jaren geleden mij in de theologie van Luther verdiepte viel mij ook op zijn diepe afkeer van de beïnvloeding van de theologie door de filosofie van Aristoteles die resulteerde in de scholastieke theologie. Er zou een boeiende bloemlezing gemaakt kunnen worden van Luthers uitspraken over deze filosoof! Laat ik een paar geestige hie* doorgeven. „Aristoteles gelooft niet dat God zich om de menselijke aangelegenheden bekommert of, wanneer hij dat gelooft, meent hij dat God de wereld zo regeert als een slaperige dienstmeid het haar toevertrouwde kind wiegt.“ „De filosofie van Aristoteles betekent: was mij de huid maar maak mij niet nat.“ „Naar niets verlangt mijn hart zo vurig als naar het ontmaskeren van deze toneelspeler, die met zijn grieks masker de kerk

zo grondig bedorven heeft, en zijn schande voor de gehele wereld ten toon te spreiden."

Om het zeer diepgaande verschil tussen de reformatische en de nareformatische theologie te doen beseffen wil ik nu een paar uitspraken doorgeven over Voetius, de grote nederlandse theoloog van de „nadere reformatie". Ze zijn te vinden in de driedelige biografie die dr. Duker over hem schreef. Voetius maakte zijn leerlingen vertrouwd „met tal van subtiële onderscheidingen en dialektische kunstgrepen der middeleeuwse scholastiek." (III, 20) Wat zijn studiën betreft, zo schreef een tijdgenoot van Voetius, „die zijn nergens anders toe aangeleid als om zijn studenten konstig te leeren knibbelen. De scholastieke theologie, in d' allereerste tijden van d' apostelen en beste christenheid onbekent, is bij hem in hooge achting; die zich op de grepen, termen en distinctiën van Thomas (van Aquino - C.V.) Bonaventura Scotus etc., niet en verstaat, verdient bij hem de naam en niet van een theologant." (id. 21). En volgens Duker vormde Voetius „nevens een klein aantal verknochte geestverwanten buiten de universiteit — leden van de stedelijke regering — te zamen de „Gideonsbende" ter verdediging en handhaving zo van de Aristotelische filosofie als van de Gereformeerde rechtzinnigheid". Bij Voetius vindt men als „tegenwicht" van deze scholastiek een zekere „mystiek". Hij koesterde een hoge verering voor „De navolging van Christus", het bekende mystieke boekje van Thomas à Kempis! In de bij velen gangbare waardering van de „nadere reformatie", die vaak in bewondering daarvan overgaat, wordt op de daarin duidelijke „evenwichtsconstructie" van scholastieke theologie en mystiek naar ik meen veel te weinig gelet.

Van groot belang is ook wat Van 't Spijker zegt over de „aanvechting" als voorwaarde voor Schriftuurlijk reformatisch theologiseren. Die „aanvechting" vloeit rechtstreeks voort uit het feit dat het in het christelijk geloof van het begin tot het eind gaat om Gods „genade". Die „genade" is een ergernis en een dwaasheid voor de „natuurlijke" mens! Want zij predikt hem dat hij *zondig, schuldig, verdorven* is. Anders gezegd: zij predikt het volkomen *faillissement* van hemzelf en al zijn doen. Zo is Gods „genade" verschrikkelijk, vernietigend voor hem.

Ik geloof ook met Van 't Spijker, dat de afkeer van deze „genade" een van wortels is van de reeks nieuwe theologieën die in de laatste decennia in de kerk werden geïmporteerd.

In Luthers leven speelden die „aanvechtingen" een belangrijke en aangrijpende rol. Paul Bühler

schreef er een boeiende, indringende studie over „*Die Anfechtungen bei Martin Luther*".

Dat boek moest iedere predikant kennen!

Volgende keer nog een stuk van prof. Van 't Spijker.

Van de Zending

75 jaar

(Soemba-Borneo 106)

De band tussen de kerken van Nederland en Soemba dateert van 1902. Tevoren waren er wel zendelingen uitgezonden, doch dat was een activiteit van zgn. zendingsgenootschappen. Op de synode van Middelburg in 1896 kwam het tot de uitspraak:

„dat de zending geen geestelijke liefhebberij is voor een kring van zendingsvrienden, maar een gebiedende eis voor de kerk. Vooral op grond van Matth. 28:19 is daar betoogd, dat de Heiland de zendingroeping gegeven heeft aan Zijn apostelen, haar dus gebonden heeft aan het kerkelijk ambt. En vooral de opdracht van Christus om ook te dopen, maakt het duidelijk dat de zending moet uitgaan van de kerk, omdat immers de macht van de doopbediening niet aan de individuele belijder, maar alleen aan 's Heeren kerk toekomt." (Gilhuis, De zendingstaak der kerk, pag. 8)

Na dit besluit is toen het werkterrein binnen wat Nederlands Oost-Indië heette, verdeeld over de kerken in de onderscheiden provincies en zo kwam Soemba als terrein voor Groningen, Drente en Overijssel. De kerken in deze ressorten hebben daarop student D. K. Wielenga beroepen als missionaris, die na bevestigd te zijn, begin 1904 vertrok naar Soemba en daar werkt tot 1921, toen zijn gezondheidstoestand repatriëring noodzakelijk maakte.

De vrouw van deze ds Wielenga is nog in leven. Deze thans 96-jarige zuster vertelde onlangs iets over het vertrek naar het zendingsterrein:

„Met de trein zijn we op 16 april 1904 vanuit Arnhem naar Genua vertrokken en toen met de boot verder. Ik was nog nooit in het buitenland geweest. Je begrijpt dat ik stom verbaasd was. 15 mei kwamen we in Batavia en zijn doorgereisd naar Midden-Java, waar we logeerden bij Klaas van Dijk, bij dokter Prys en ook bij dokter Schreurer, zendingarbeiders van het eerste uur. 8 augustus vertrokken we van Soerabaja via Makassar naar Soemba, waar we op 23 augustus aankwamen."

Dat was dus toen 4 maanden onderweg; de fam. Goossens had onlangs minder dan 4 dagen nodig! Over de manier van werken zei mevrouw Wielenga:

„Déka — voorletters van haar man — is begonnen met het houden van een soort polikliniekje in de buurt van de Soembanese kampong Payeti, een plaats waar de Soembanen uit het binnenland langs kwamen wanneer ze naar de havenplaats Waingapu wilden gaan. Hij kreeg contact met het

hoofd van die kampong, die hem na enige tijd toestond temidden van de Soembanen te komen wonen."

Daar heeft hij — als eerste — de leefwijze van de bevolking bestudeerd, om na te gaan op welke wijze hij hen het evangelie zou kunnen brengen. Hij heeft ook getracht de taal te leren en dat lukte, zodat daar toen rechtstreekse gesprekken konden plaats vinden.

En toen dan op die manier enig vertrouwen begon te groeien, kon hij verdergaan. Dit is slechts een deel van het verhaal, dat mevrouw Wielenga vertelde. Het complete zal binnenkort in de „Nieuwsbrief" worden geplaatst (adm. adres D. Smits, Koekoekstraat 25, Vlaardingen). In dit blad treft U ook veel meer aan, het laatste verschenen nummer bevat bijv. een nieuwjaarsgroot van allen, die op Parai Pulumamu wonen.

In de vergadering, die we op 19 februari jl. te Utrecht hielden, bespraken we ook die grote zorg van de HERE voor het Soembanese volk. Hij toch liet de evangelieboodschap vanuit de Gereformeerde kerken 75 jaar lang daar brengen. Hij gaf vruchten, zodat velen tot de schaapskooi van de Here Jezus kwamen.

De redactie ontving . . .

Ds M. R. van den Berg - Het gebed. Hulp bij bijbelstudie. Uitgave van het Gereformeerd Landelijk Jeugd Comité in samenwerking met Buijten en Schipperheijn te Amsterdam. De prijs van de 25 pagina's tellende brochure is f 3,50. Bestelling kan plaats vinden door betaling van dit bedrag op bankrek. 59.89.20.005 van de A.B.N. te Genemuiden t.g.v. GLJC, Jan van Nassaustraat 5, Genemuiden. Ook is het mogelijk te bestellen bij uitgeverij Buijten en Schipperheijn, Valkenburgerstraat 106, Amsterdam.

Prof. dr. H. Jonker - Zuid-Afrika in opspraak. Reisindrukken als achtergrondinformatie. Ruim 150 pagina's voor de prijs van f 14,90. Uitgever is de firma Buijten en Schipperheijn te Amsterdam.

M. C. Capelle - Christen in Zuid-Amerika. Een karakteristiek van het geestelijk leven in Zuid-Amerika. Het boek telt ruim 230 bladzijden en kost f 24,50. Eveneens een uitgave van Buijten en Schipperheijn te Amsterdam.

Bert Aalbers - De man in kwestie. Gesprekken met Herman Wiersinga. 128 pagina's. Prijs f 13,90. Een uitgave van Kok, Kampen.

De mogelijkheid bestaat dat op deze uitgaven wordt teruggekomen in een bredere recensie.

I'Abri

Tot onze grote verrassing en dankbaarheid hebben wij door middel van de aktie van ds G. v. d. Brink en de heer J. van Veelen een bedrag van f 11.364,14 overgemaakt gekregen op onze girorekening. Het is voor ons werk van grote betekenis dat wij nu deze volkswagenbus kunnen gebruiken en dat wij bovendien nog een volledige uitrusting voor video-recording konden aankopen.

Net vandaag (27 juni) is alles klaar gekomen. De bus is gekocht van het Zendingsthuisonderfront en in Nederland startklaar gemaakt. Dat kostte ongeveer f 6.500,—. De video-recorder plus kleu-

Maar ook moesten we opmerken, hoe ook de Boze onkruid zaaide: twisten deed ontstaan, onverschilligheid in gemeenten aankweekte, de Soembanen verleide om te proberen „een positie" te bekomen in plaats van zich te bekeren, oorlog en revolutie hanteerde om het goede zaad te verstikken. De machtsontplooiing van Satan is bijzonder groot, ook op Soemba. Trouwens overal, waar het goede Woord gezaaid wordt.

Toch gaat de arbeid door. Het onderwijs aan jongelui, die als goeroe werkzaam willen zijn, is de hoofdzaak. De bijbel open, verklaard en toegelicht. En vooral daarin en daardoor de stem van de Goede Herder doen horen. „Heel ons streven — zo schreef ds Goossens eens — is er op gericht goeroe's op te leiden, die maar één begeerte kennen, nl. om Jezus Christus te verkondigen en Die gekruisigd, maar Die ook is opgewekt, opdat wij met Hem zouden opstaan tot een nieuw leven." Van dat nieuwe leven en de strijd, die dan op onze broeders en zusters afkomt, vertelde br. Van Damme ons het een en ander. Hij is onlangs drie maanden op Soemba bij de fam. Goossens „te gast geweest" en kon dus enige ervaringen mededelen. Daarover echter een volgende keer.

rentelevisie voor het kunnen draaien van de film van dr. Schaeffer kostte ca. f 4.000,—. Wij houden zelfs nog een bedragje over om straks de bus te laten lopen en cassettes te kopen.

Toch is er nog een dimensie meer in deze aktie, die ons trof. Dat op zo'n kleine oproep zo velen zo spontaan reageerden (veel jonge mensen) laat zien dat I'Abri een speciale plaats heeft in de harten van velen. Dat bemoedigt ons nog het meest.

Wij hopen met uw gaven vele mensen te kunnen dienen en zijn blij dat wij samen met u het Evangelie mogen doorgeven, nu ook met behulp van wat techniek.

Voor degenen van u die geïnteresseerd zijn, laten wij hieronder een lijst volgen van cassettes met lezingen, die u bij ons kunt bestellen via het overmaken van f 4,— (+ f 2,— portokosten) voor een C-60 en van f 5,— (+ f 2,— portokosten) voor een C-90 cassette op gironummer 2069742 t.n.v. Stichting I'Abri-Nederland te Eck en Wiel.

I'Abri-lezingen op cassettes voor algemeen gebruik:

Prof. dr. H. R. Rookmaaker:

A. CHRISTENDOM EN CULTUUR:

1. Kreativiteit
2. 3. Christendom en cultuur I en II
4. De taak van een christen
5. Gezag en vrijheid C-90
6. Wat is werkelijkheid?

B. KUNST

7. 8. Blues
9. 10. Jazz
11. 12. Beat en Protest
13. De christen kunstenaar
14. Kunst en waarheid
15. Is kunstgeschiedenis een hobby?
16. Moderne kunst als neo-gnostiek
17. Behoeft kunst rechtvaardiging?

C. BIJBELSTUDIES

18. 22. God's hand in de geschiedenis
23. 24. Genesis
25. Romeinen 6, 7 en 8

Drs W. G. Rietkerk:

A. BIJBELSTUDIES:

- 80-84. Het bijbelboek Jozua
- 101-106. De Bergrede

- 107-108. De lijdende knecht des Heren
Jes. 42-53
109-110. Zekerheid en twijfel
111. Geloven per definitie

B. LEZINGEN:

- 112-115. Eigentijdse mensbeelden
116. Was Jezus een revolutionair
117. Is god te bewijzen met Godsbeelden?
118. J. Foudraïne: Wie is van hout?
119. De 3 ringen: zijn alle godsdiensten gelijk?
120. Ouspensky en Efeze 5:14
121. Oosterse mystiek
122. Taalfilosofie
123. Is geloven projectie?
124. Gods verborgen aangezicht
126. Pascal
127. Het lijden
128. Moderne psychiatrie: Greep naar de spiegel

Prof. dr B. Goudzwaard:

A. CHRISTENDOM EN CULTUUR:

201. Milieucrisis
202. Toekomst van de internationale politiek
203. Mozaische wetgeving
204. Vrede in je persoonlijke leven
205. Betekenis en de menselijke arbeid
206. Crisis in de westerse samenleving
a. invloed R.K. denken
b. liberalisme en kapitalisme
c. soc. en marx. en de 3e wereld
d. pragmatisme, Jezus, Marx, Geld (-209)

Drs H. G. Geertsema:

A. MARXISME:

- 301-304. Marxisme met o.a.
a. revolutie en verzoening
b. revolutie
c. revolutie en arbeid
305. Ontwikkeling in het Marxisme
306-307. Neo-Marxisme deel I en II

B. VRIJHEID

- 308-315. met o.a. — historisch schets:
Renaissance, Verlichting, Marx,
— Bijbelse visie
— confrontatie moderne en bijbelse visie
— doorwerking moderne idee in theol. J. B. Metz

C. HERMENEUTIEK:

316 en 317

D. CHRISTEN EN CULTUUR:

318. Christenen voor het socialisme
319. De Verlichting
320. Horizontalisme en verticalisme
321-324. Inleiding tot Calv. filosofie met
a. chr. geloof en niet-chr. denken
b. autonoom denken
c. vraagstuk van de zin

D. Drew

400. 401. De moderne film
S. Griffioen
402. verandering in het humanisme
F. A. Shaeffer
403. Opening Nederlands l'Abri 1971
404-407. Trends in het moderne denken
B. Wielenga
500. Kubler-Ross: Dood, vriend of vijand?
501. Theologie van de bevrijding

W. G. Rietkerk

Kerknieuws

Beroepen te Zoetermeer: kand. L. F. Sawyer te Kampen.

Ds P. Dekker — Het nieuwe adres van ds P. Dekker is: Groeneweg 36, Ermelo, tel. 03417-1229.

NIEUWS UIT BREDER KRING

Ds B. H. Groot Enzerink te Siddeburen, die onlangs werd geschorst, omdat hij zich opnieuw had laten dopen binnen een niet kerkelijke groepering, is door de classis Appingedam ontzet uit het ambt van Dienaar des Woords (syn.) Gereformeerde kerken. Een commissie uit de classis, predikanten en anderen, hebben langdurig met hem gesproken over zijn opvattingen. Ds Groot Enzerink wees er steeds op, dat hij de konsekwenties van zijn standpunt wilde aanvaarden en dat hij op verschillende punten was weggevoerd van wat de Gereformeerde Kerken belijden. Hij is van oordeel, dat de classis vol respect en geduld met hem heeft gehandeld. De classis is er diep van doordrongen bijna boven haar vermogen te hebben geoordeeld, maar zij meende toch niet anders te hebben kunnen en mogen doen. Ds Groot Enzerink is 30 jaar en werd in 1976 predikant na zijn studie voltoerd te hebben aan de Theologische Hogeschool te Kampen.

New York — Dr Bernard N. Nathanson, directeur van de grootste abortus-kliniek van New York, is radicaal van mening veranderd. Hij is tot de conclusie gekomen, dat zwangerschapsafbreking gelijk staat met moord, heeft zijn relaties met de kliniek verbroken en zich aangesloten bij een anti-abortus beweging. „De druk van binnen en van buiten was

enorm. Vele dokters verloren in de operatiekamer hun zenuwen,” vertelt hij nu.

Mekka — De eerste internationale islamitische conferentie voor opvoeding en onderwijs, die in Mekka is gehouden, heeft moslim-ouders opgeroepen, hun kinderen niet meer naar christelijke zendingsscholen te sturen. De conferentie drong er bij de regeringen van moslimstaten op aan, geen nieuwzendingsscholen toe te laten en de bestaande geleidelijk te sluiten.

Jeruzalem — Maarten Luther's beroemde „Inleiding tot de brief aan de Romeinen” is in het Arabisch vertaald en in duizenden exemplaren verzonden in vele Arabische landen. De uitgave was een initiatief van een Noorse zendingsorganisatie. De vertaling was het werk van in Israël wonende Arabische christenen.

Brasilia — Meer dan dertig miljoen Brazilianen, bijna een derde van de totale bevolking, is aanhanger van het occultisme. Het is verbijsterend, hoe het aantal van deze „duivelsaanhangers” toeneemt, die in alle openlijkheid hun bijgeloof praktiseren, aldus het blad van de doopsgezinden in Brazilië „Bibel und Pfingst”.

Twee ton voor actie nieuwe testament — De actie „Nieuwe Testamenten voor Braziliaanse schoolkinderen”, die op touw gezet is door ds H. J. Hegger, is een succes geworden. Gevraagd werd

185.000 gulden. De actie heeft tot op heden 203.160 gulden opgebracht. Honderdduizend schoolkinderen in de staat Rio krijgen een Nieuwe Testament.

„Kerk bereikt de onderlaag niet” — De geslotenheid van de kerkelijke gemeente is de reden, dat er nauwelijks nog verbanden bestaan tussen de kerk en de mensen die behoren tot de onderste geleidingen in onze samenleving. Dat is de conclusie van een commissie van de (syn.) gereformeerde deputaten Evangelisatie, die heeft gestudeerd op het vraagstuk van „de communicatie van het heil, vooral naar de minst bevoorrechte groepen in de samenleving”. Het resultaat van die studie is als bezinningsnota aan de synode aangeboden. De nota constateert, dat de kerk bezig is zich af te sluiten van de wereld om zich heen, getuige het feit, dat de betekenis van het evangelie voor de problematiek van het alledaagse leven steeds minder duidelijk wordt.

Studente

(17 jaar, 1e jaars-medicijnen) zoekt

K A M E R

met kookgelegenheid in Groningen.

Brieven aan: J. Koppelaar, Lupineweg 32, Nunspeet.

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — Zeist

**STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND**

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor niet verzekerden.)

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Getfertsingel, telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93.

Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.

Redactieleden:

Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma; Ds H. Smit

Adres van de Redactie:

K. Muller, H. Pootlaan 242, Alkmaar, tel. 072-116767

Adres voor de rubriek Kerknieuws:

Ds O. Mooiweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Merelhoven 273, Capelle a/d IJssel, tel. 010-504178

Abonnementsprijs:

f 35,— per jaar of f 18,50 per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.